

Den estnisk-lettiska tvillingstaden Valga/Valka

På gränsen mellan Estland och Lettland finns en liten stad av ovanligare slag. Statsgränsen mellan de två länderna går nämligen bokstavligen tvärs genom staden och delar den i en estnisk del (Valga) och en lettisk del (Valka). Gränsen drogs upp år 1920 av en brittiskeledd, internationell kommitté efter en två år lång tvist mellan de två nyblivna staterna om huruvida staden skulle vara estnisk eller lettisk. Efter

delningen tillföll den större delen av staden (med dess stadskärna och järnvägsstation) Estland, medan det (på den tiden) relativt glest bebodda området väster och söder om den absoluta stadskärnan tillföll Lettland. Valga har idag ca 15 000 invånare och Valka ca 6 000 invånare. Inte helt överraskande har städerna en mycket passande vänort i Norden: tvillingstaden Haparanda-Tornio.

Foto 1. Del av översiktskarta i Valga centrum. Foto: Rolf Palmberg.

Foto 2. En numera obemannad gränsövergång i centrum av Valga/Valka. Gränsövergången fick tidigare användas endast av estniska och lettiska medborgare. Fotot visar infarten till den estniska delen av staden. Foto: Rolf Palmberg.

Foto 3. Denna ca 300 meter långa gata delades tidigare av ett grängaller i en lettisk del, med namnet Savienibas, och en estnisk del, Põhja. Idag är det endast gatunamnen och numren på de enskilda husen som berättar vilket land man befinner sig i. Här finns inte ens någon informationsskylt som skulle varna för att man just står i beråd av korsa gränsen till ett annat land. Fotot är taget Rolf Palmberg från statsgränsen mot den estniska gatstumpen. (Bilen på gatan är artikelförfattarens.)

Stadshalvornas gemensamma turistinformation har en vänlig och språkkunnig personal och berättar gärna om sevärdheterna i Valga/Valga med omnejd. För den kulturintresserade finns här bl.a. ett fler-

tal kyrkor och slott, medan den mer historiskt intresserade finner många spännande, i synnerhet krigsrelaterade, platser att besöka. Speciellt intressant är museet för **fosterländsk utbildning**, som årligen i

Foto 4. Strax norr om Valga följer statsgränsen mellan Estland och Lettland riksväg 6 norrut mot Tõrva under en sträcka på ca 7 km. Vägen är på estniskt område, medan området bredvid vägen är lettiskt. Detsamma gäller riksväg 67 öster om Valga, där statsgränsen följer vägen österut mot Võru under en sträcka på ca 10 km. Förr kunde utländska bilister få enorma bötesstraff då de parkerade invid väggkanten och gick några steg in i skogen för att uträtta sina naturbehov. Det var inte naturbehoven som var orsaken till böterna, utan det faktum att bilisterna i sin okunskap olovligt överskridit en statsgräns. Fotot är från riksväg 6 några km norr om Valga. Busshållplatserna är estniska, likaså vägen. Skogsdungen till vänster är lettisk. Foto: Rolf Palmberg.

augusti arrangerar en militärfestival med parader, demonstrationer och rekonstruktioner av historiska krigsscener. På den lettiska sidan av statsgränsen finns två olika begravningsplatser för de sovjetryska och tyska soldater som stupade här under andra världskriget. På den lettiska sidan finns dessutom ett antal bunkar från den sovjetryska tiden. De uppfördes på 1970-talet och området ifråga var på den tiden strängt bevakat och omgärdat av taggtråd. Idag består området närmast av förfallna byggnader som fungerar som bostäder och en öppen plats som används som fotbollsplan.

Delningen av staden ledde till många speciella gränsdragningar, ett fenomen som är bekant från de länder som uppstod då det forna Sovjetunionen och det forna Jugoslavien splittrades. I Valga/Valka hittar vi bl.a. hus med husgavlar i ett annat land än själva bostadshuset samt bondgårdar som är placerade i ”fel” land. Ett omskrivet exempel (se t.ex. Rolf Palmberg: Gränsfeber; Helsingfors 2009) är ett estniskt garage där ett besök i garagets innersta del i praktiken innebär ett utlandsbesök till Lettland. Mer information om stadens kuriösa gränser hittar du på Jan S. Kroghs

Foto 5. En del av vandringsleden vid floden Pedele. Fotot är taget av Rolf Palmberg mot den lettiska delen av floden.

Foto 6. Gränsvy i centrala Valga/Valka. Estniskt område till höger; lettiskt till vänster. Foto: Rolf Palmberg.

webbsida på adressen: http://geosite.jankrogh.com/borders/valga_valka.htm.

Som tur är, ingår både Estland och Lettland i Schengenområdet sedan 2007. Det betyder att tidigare gränskontroller nu är

borta och att invånarna i Valga/Valka inte längre behöver speciella tillstånd för att korsa en gränsväg på väg till jobbet eller till sina egna marker. På samma sätt kan man som turist idag njuta av den 5 km

långa, relativt nya vandringsleden längs floden Pedeli (på estniska) / Pedele (på lettiska) och samtidigt bekanta sig med de två stadshalvorna ur ett annorlunda perspektiv. Vandringsleden har delfinansierats av EU.

I och med att Lettland övergick till euron i början av 2014 har bägge länderna nu samma valuta – Estland tog som bekant euron i bruk redan år 2011. Den gemensamma valutan gör det mycket lätt-

are att jämföra priserna i både butiker och matställen. Här finns både barer och restauranger att välja mellan, allt från dyrare ställen såsom Restoran Mestis i Valga som samtidigt är ett hotell, till olika snabbmatskedjor, bland annat det finländska Hesburger. Den sist nämnda har hyrt in sig i samma byggnad som matvaruhuset Rimi drygt 100 meter från den lettiska statsgränsen och bron över floden Pedeli/Pedele.

*Rolf Palmberg,
tidigare lektor vid Åbo Akademi i Vasa
Mejl: palmbergrolf@yahoo.fi*